

ВІЙСЬКОВО-ТРАНСПОРТНИЙ ОBOB'ЯЗОК ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Анна Олександрівна ЛУНЯКІНА,

студентка 3 курсу, спеціальності 081 “Право”
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського “Харківський авіаційний
інститут”, м. Харків, Україна
a.o.lunyakina@student.khai.edu

Для України актуальності ця тема набула ще за часи першого збройного конфлікту в 2014 році, саме тоді і постало питання про розробку нормативно-правових актів, які б забезпечили допомогу державі з боку громадян, це стосується як мобілізації юнаків так і вилучення майна для військових потреб. Це пов'язано з тим, що якою б могутньою не була держава підтримка громадян є основою забезпечення сталого економічного зростання, та забезпечення добробуту демократичного суспільства. Підґрунтям дослідження стали Укази Президента України, Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти у сфері мобілізації, мобілізаційної підготовки та військово-транспортних обов'язків.

Ключові слова: транспортні засоби, військовий, агресія, мобілізація, держава, майно.

З моменту початку збройного конфлікту з сусідньою державою-агресором перед Україною повстало безліч обов'язків та питань. Перш за все це вимушені дії, без яких державі майже неможливо впоратись з надзвичайними умовами всередині країни або ж за її межами, це мобілізація, і річ йде не тільки про мобілізацію живої сили а й про матеріальну допомогу від громадян. Це також зумовило початок особливого періоду в Україні з 17 березня 2014 року після оприлюднення Указу тодішнього Президента “Про часткову мобілізацію” [1].

24 лютого з приходом військової агресії Російської Федерації проти України з метою здійснення захисту держави, забезпечення бойової і мобілізаційної готовності Збройних Сил України та інших військових формувань, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України Президентом було видано Указ №69/2022 “Про загальну мобілізацію”[2].

В частині 8 п. 3 цього указу зазначено: “виділення тимчасово будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів, надання послуг Збройним Силам України, Національній гвардії України, Службі безпеки України, та іншим військовим формуванням України відповідно до мобілізаційних планів” [2].

Слід зазначити, що дана процедура передбачена законодавством України і в мирний час для того, щоб підтримувати забезпечення військових формувань на належному рівні, але розглянемо особливості під час мобілізації, викликані введенням воєнного стану.

Військово-транспортний обов'язок прямо визначений у статті 6 Закону України “Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку” : “Військово-транспортний обов'язок устанавлюється з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на особливий період транспортними засобами і технікою і поширюється на центральні та місцеві

органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, у тому числі на залізниці, порти, пристані, аеропорти, нафтобази, автозаправні станції дорожнього господарства та інші підприємства, установи і організації, які забезпечують експлуатацію транспортних засобів, а також на громадян - власників транспортних засобів” [3].

Також відповідно до статей 21 та 22 вище згаданого закону, підприємства, організації, установи, та громадяни зобов'язані надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інші майно, власниками яких вони є Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом.

Детальніше військово-транспортному обов'язку присвячено Постанову Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про військово-транспортний обов'язок” [4].

Фактично перелічені нормативно-правові акти зводять до того, що, в будь який момент під час військового стану державні службовці можуть вилучити майно громадян для військових потреб. Проте, варто зауважити, держава перекладає право вибору на плечі військовослужбовців, які, з огляду на те, що відбувається, діють в межах здорового глузду та моралі, наприклад не відбираючи автомобілі де є діти, інваліди і тд.

Військово-транспортний обов'язок є складовою частиною мобілізаційної підготовки і мобілізації в державі та включає в себе проведення заходів, пов'язаних з військовим обліком, завчасною підготовкою, перевіркою готовності до передачі та передачею в особливий період транспортних засобів і техніки військовим формуванням. В дійсності ці міри, руками громадян залучених до цього допомагають державі побороти збройну агресію та відновити стан держави який перебував до цього.

Варто згадати, що з перших днів російської агресії на Донбасі Збройні Сили України потребували значної кількості різноманітних зразків колісної техніки, які могли б компенсувати брак боєготових автомобілів на той час. Загалом за 2014–2015 роки упродовж шести хвиль мобілізації військові частини від приватних та державних компаній через військкомати отримали понад 5000 автомобілів різних типів і марок, це визначило інформаційне агентство Міністерства оборони України в своєму виданні “АрміяINFORM” [5].

Відповідно до Положення [4] військово-транспортний обов'язок поширюється на: органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; підприємства, установи та організації незалежно від форми власності; громадян – власників транспортних засобів. Від передачі транспортних засобів і техніки військовим формуванням під час мобілізації можуть звільнитися: підприємства, установи та організації у зв'язку з виконанням ними встановлених мобілізаційних завдань.

Власник транспорту має право на відшкодування шкоди, завданої транспортним засобам внаслідок їх залучення для потреб державних військових формувань. Якщо дана ситуація стосується громадян, то вартість вилученого транспорту береться із документів, що свідчать про набуття права власності на цей транспорт. Вартість майна, яке підлягає вилученню, може визначатися і шляхом проведення експертизи. Така незалежна експертиза

(оцінка) транспортного засобу або техніки проводиться за ініціативою власника транспортного засобу та за його рахунок, шляхом залучення експерта-суб'єкта оціночної діяльності. Вилучені під час мобілізації в умовах особливого періоду транспортні засоби підлягають обов'язковому взяттю на облік та проводиться їх відомча реєстрація.

Транспортні засоби та техніка підлягають поверненню громадянам, підприємствам, організаціям та установам протягом 30 календарних днів з дати оголошення демобілізації через територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, які здійснили таке залучення (вилучення).

Як уже зазначалось вище власник транспорту має право на відшкодування шкоди, завданої транспортним засобам внаслідок їх залучення для потреб державних військових формувань. Така шкода відшкодовується за рахунок коштів державного бюджету, спрямованих на фінансування тих військових формувань, для потреб яких залучалася техніка.

Отже, вилучення транспортних засобів та іншого майна є невід'ємною частиною мобілізаційної підготовки і мобілізації в державі. Такі вимушені дії забезпечують громадянам та державі скоріше здійснення всіх необхідних дій для здолання збройного опору, що в майбутньому призведе до збільшення безпеки в державі та зростання політичного, економічного потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України №303/2014 “Про часткову мобілізацію”, [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303/2014#Text>
2. Указ Президента України №69/2022 “Про загальну мобілізацію”, [Електронний ресурс] <https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413>
3. Закон України “Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 44, ст.416) [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
4. Постанову Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про військово-транспортний обов'язок” від 28 грудня 2000 р. № 1921 [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1921-2000-%D0%BF#Text>
5. АрміяINFORM – інформаційне агентство Міністерства оборони України, створене у грудні 2018 року. [Електронний ресурс] <https://armyinform.com.ua/about-us/>